

ПАЙШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

• ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОЛАЛАР ЖАМҒАРМАСИ ҲАФТАЛИГИ

• БАҲОСИ ЭРКИН НАРХДА

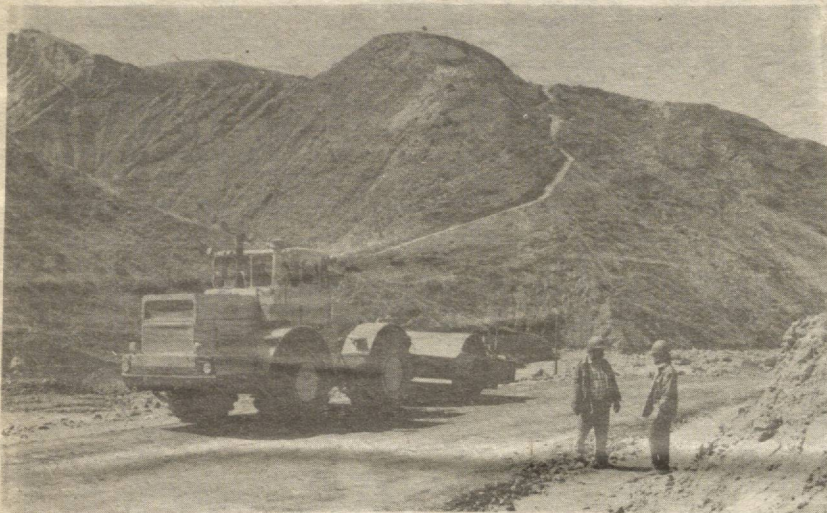
Сиз суратда кўриб турган онахон Наманган туманининг Шишаки қишлоғида истиқомат қиладилар. Исмои-шарифлари Мўйраҳон ая Абдуллаева, бу йил мучал ҳисобида 100 ёшга кирадилар. Онахоннинг ўғил-қизлари қаторида 8 келини, 190 га яқин невара, эвара, чевара, дуваралари бор. Онахон кўп оғир кунларни бошдан кечирганлар. Шу сабаб бўлса керак, бугунги дориламон кунларни дуо қилиб, алқаб ўтирадилар. Биз ҳам у кишига Яратгандан сиҳатлик тизаб, умрларига умр қўшилсин деймиз. Оллоҳ барчамизга онахоннинг ёшларини насиб этсин.

П. АКБАРОВ сурати.

КЕЙИНГИ СОНЛАРДА:

ҲИНДИСТОНДАН ХАБАРЛАР

КЕЛИН БУЛАДИГАН ҚИЗГА УН УГИТ

Уза сурати.

Сигарет қимматлашганлиги сабаблими, ишқилиб 5-10 йил ичида нос чекувчилар сони бир неча баробар кўпайганлиги ҳаммага маълум. Ачинарлиси бу одатни балоғатга етмаган болалар ҳам ўзлаштираётдилар. Шунга айтса керак-да, қовун қовундан ранг олади деб. Болалар катталардан балки тақлид, балки ҳавас туйфайли нос чекишни ўрганишмоқда. Спиртли ичимликлар, сигарет зарарли бўлгани каби, нос чекиш ҳам кони зиён, буни кўпчиллик билади. Лекин, нос таркибига кул, оҳак, тамаки кўшилишини ҳамма билмаса керак. Оҳак шилимшиқ қаватни зарарлайди ва ҳар хил патологик силжишларга олиб келади. Нос чекувчиларнинг оғиз бўшлиқларида ҳар хил яралар, геосит (тилнинг яллиғланиши), буксит (лунжнинг яллиғланиши) ва тиш кариеси нос чекмайдиганларга нисбатан 3-4 баравар кўп бўлиб, 60-65 фоизгача оғиз бўшлиғи аъзолари раки учраган. Нос фақатгина оғиз бўшлиқлари аъзоларини зарарлантириб қолмасдан, ички органларга ҳам таъсир қилади.

Нос ошқозонда ҳам рақ ривожланишига олиб кела-

«НОСВОЙ ЧЕККАН

• КИШИНИ...»

ди. Қолаверса, қонга сўри-либ, жигарга боради. Жигарда ҳам рақ ривожлана бош-лайди. Нос сўлак безларига ҳамда сўлак орқали меъда ва ичакларга таъсир этиб, ҳазм фаолиятини ҳам бузади. Бундан кўринадики, рақни келтириб чиқаруви сабаб-лардан бири носдир.

Бир ғассолдан эшитган-дим: нос чекувчи одам қазо қилгач, бурнининг тепа қисми кесиб ювилмаса, ички бўш-лиқда тўпланган нос қолиб кетаркан. Бу эса марҳумнинг жасадини сасишига сабаб бў-лади. Кўпинча марҳумлар бунга амал қилинмасдан ювилиб дафн этилади. Қола-верса, халқимиз ҳам бекорга айтмаган: «Носвой чеккан кишини, уриб синдир тишини, Сигарет чеккан кишини, Худо кўрсин ишини...»

Шундай экан, аввало нос чекишга ўрганмайлик, ўр-гангач эса... Яна, ҳақимлар-нинг гапи бу: «Касаликни да-волагандан кўра олдини ол-ган афзал».

Тошкенбой БОБОМУРОДОВ,
Тиббиёт институти толиби

Етти кун

МЕҲМОНГА ҲАДЯ

Термиз темир йўл бекатидаги газет-журнал дўкони сотувчи-сидан Сурхон яқинида яшайдиган туркманистонлик фуқаро ке-либ, манатга газет сўради. «Йўқ!» деган жавобни олган, бироз хижолат тортди. Буни кузатиб турган маҳаллий одамлардан бири сўм-купонга 2 та «Тошкентдан гапирамыз ва кўрсатамыз» газети-ни харид қилиб, бирини меҳмонга ҳадя қилди. Азбаройи қувон-ганидан меҳмон кўярда-қўймай газет совға қилган кишига ўн манат тутқазди.

ДУРРОЖНИНГ САҲОВАТИ

Собиқ муаллим Убайдулла Абдиев ҳозир дурадгорлик қил-моқда. Яқинда у Термиз туманидаги Ҳ. Самижонов номли мак-табнинг 25 нафар ўқувчисини ўз жамғармасидан қишқи кийим-кечак, ўқув қуроллари билан таъминлади. Шунингдек, юз минг сўм пул ҳам берди. Бу ҳимматли жанобнинг олийжаноб ишини дуррожнинг саҳовати деб баҳолаймиз-да энди.

«ПОРТЛОВЧИ» КИШИ

Душанба-Москва йўналиши бўйича қатнайидиган поездда ола-зарак кетиб бораётган Владимир Качкин деган 24 ёшли ҳарбий хизматчи Сурхондарё вилояти Божхона ходимларининг эъти-борини ўзига тортди. «Сайёр»нинг «бойлиги» кўп экан. 97 та гранат, қарийб 800 дона патрон, 4 та магазин, 1 та бронезиқлет юкларининг ичидан топилди.

«ХОТИРА КИТОБИ»

1941 йилда урушга кетиб, қайтиб келмаган кишилар сони Фарғонада ҳам анча-мунча. Бутун Водий аҳли ташаббуси билан тузилган юз эллик босма табоқдан иборат «Хотира» китоби «Қомус» нашриётига топширилди. 49819 нафар марҳум жангчи хотирланган китоб унутилмас ёдгорлик бўлиб қолиши шубҳасиз!

«НИЛУФАР»НИНГ ПАЙПОҚЛАРИ

Пайпоқ нозик кийим. Тез йиртилади. Бироқ энди ташвишлан-масак ҳам бўлади. Сабаби Гулистон пахта тозалаш заводи қоши-да «Нилуфар» пайпоқ тўқиш корхонаси иш бошлади. Цех Тур-киянинг «Мадсон» фирмаси орқали келтирилган Италияда тайёр-ланган қурилма-ю ускуналар билан жиҳозланган.

ҚУДАЛАР «ЖАНГИ»

Марҳамат туманидаги У. Қорабоев номли жамоа хўжалигида яшовчи 63 ёшли бир нафақахўр 61 ёшли қудасини ўз уйида боллаб дўппослади. Оғир жароҳат олган жабрланувчи қуда ка-салхонага тушди. «От тепкисини от кўтарди» — деб уйлаган жиноятчи қуда эса хатосини кеч англади.

ҚИШЛОҚДА — ПИШЛОҚ

Излаган нафақат имкон, балки бошқа нарсалар ҳам топар экан. Олтинкўл туманининг Сайфиддин Ашуров номли жамоа хўжалигида пишлоқ цехи бунёд этилди. Айтмоқчимизки, хўжалик аҳли қишлоқларидан пишлоқ топди. Цехда фермадаги сигирлар сутти ва аҳоли топшираётган ортиқча сутдан бир смена-да 60 кило маҳсулот тайёрланмоқда.

18 ФАРЗАНДНИНГ ОНАСИ

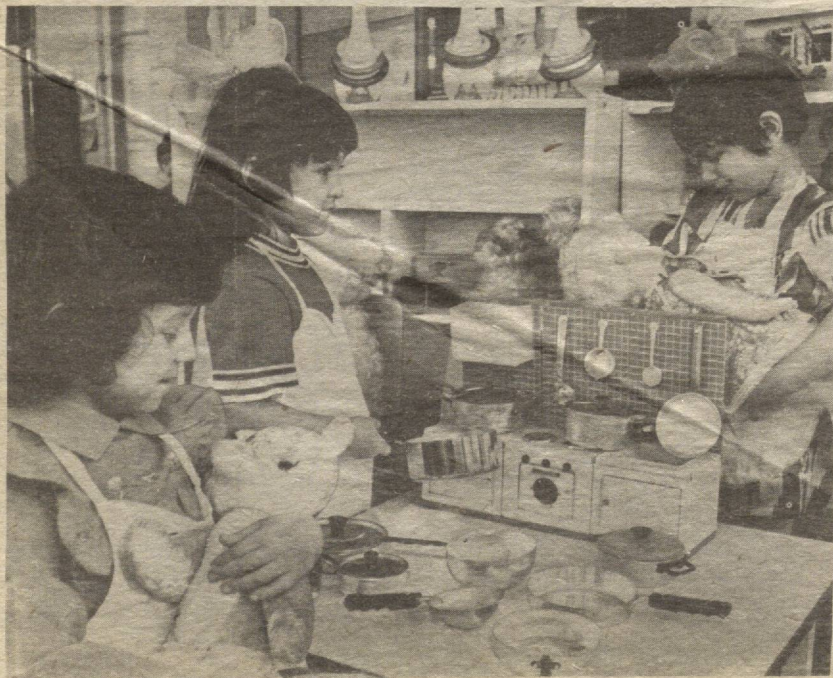
Карманалик Мунаввар опа Пардаева ўзининг тўрт нафар фарзанди билан биргалликда қаровчисини йўқотган 14 нафар бо-лани ҳам бағрига олган. Оналик меҳри, қалб кўри билан 18 нафар фарзандни тарбияламоқда. Ҳассос онага болалари учун Навоий вилояти Гулистон посёлкасида қўш қават — 5 хонали коттеж, [ҳокимият томонидан] тақдим қилинди.

10 МИНГ ДОЛЛАРЛИК ЧЕК

Голландиядаги «Агрека» фирмаси раҳбари Франс Холстиен томонидан Навоий кон-металлургия комбинати бошлиғи Н. Ку-черскийга топширилди. Франс тоға маблағ Республика болалар жамғармасига ўтказилишини илтимос қилди. Гап шундаки, «Дўстлик» жамоа хўжалиғи голландияликлар билан ҳамкорлик-да картошка экканди. Ҳосил мўл бўлди. Ҳар гектардан ўртача 250-300 центнердан картошка олинди. Чек эса шу ҳисобдан — ҳамир учидан патир экан.

БИРЛАШГАН ФАКУЛТЕТЛАР

ТошДДнинг бир нечта факултетлари тизимини ўзгартирди, бирлашди. Хорижий тиллар филологияси ва рус филологияси, биология ва тупроқшунослик, геология ва география, ама-лий математика ва математика факултетлари биттадан факултет бўлиб қўшилди.

лишади. Қўлимиздан келганича ёрдам қиламиз.

— Турли таносил касалликларига чалинган аёллар сизнингча, ўз олдида ёки турмушдоши олдида айбдор саналадими!

— Бу масала аввало касалликнинг орттирилиш сабаби билан боғлиқ. Агар у гайриахлоқий ҳаракат туфайли орттирилган бўлса, жавоб сизга маълум. Умуман олганда эса беморлар ҳеч кимнинг олдида айбдор эмас. Касаллик фақат сабр-тоқат билан енгиледи. Сабр-тоқатли бўлиш учун эса эр ва хотин ўртасида яхши кайфият ўзаро ҳурмат бўлиши шарт.

— Беморларингиз кўпинча нималардан шикоят қилади!

бора оғирлашиб бораверади. Иложи бўлмагач бизга мурожаат қилишга мажбур бўлади. Касалланган аёлнинг ўзини эмас, балки эри ҳам даволаниши зарур. Чунки касаллик юқумли бўлса, албатта эр ҳам жинсий хасталикка чалинмасдан қолмайди. Еки аксинча.

— Бемор касал бўлганини асосан қайси ҳолатларда сезади!

— Қориннинг пастки қисмида, белда оғриқлар пайдо бўлади. Езилганда ачиши сезилиши мумкин.

— Ушбу хасталиклар кўпроқ қай тарзда келиб чиқади!

— Аёлларда пала-партиш жимо туфайли, ёш қизчалар-

С. МАҲКАМОВ сурати

— Ҳомиладор аёлларда турли хил жинсий касалликлар учраса, бу туғилажак фарзандга таъсир қилмайдими!

— Агар бемор ўз вақтида шифокорларга учрашмаса туғилажак зурриёд ҳам носоғлом, баъзида ҳатто кўзи ожиз ҳолатда туғилиши мумкин. Ҳомиладор аёлларга маслаҳатимиз, улар сиҳат-саломатлигида қатъий назар доимо тиббий куриқдан ўтиб турлишлари керак. Акс ҳолда...

— Янги 1994 йил эски йилдан нимаси билан фарқ қилишини истайсиз!

— Беморлар сони камайса, дори-дармонлар кўпайса, ушалмаган орзулар рўёбга чиқса, ҳаммиша яхши кайфиятда, кўтаринки руҳ билан яшасак дейман. Бир-биримизга меҳр оқибатли, ҳамфикр бўлсак. Ва энг асосийси бизга мурожаат этишга муҳтож бўладиганлар сони камайсин, иложи бўлса бўлмасин.

Сўхбатдош: Абдусодиқ НОМЗОВ

АЁЛЛАРГА МАСЛАҲАТ

Элмира Мухамедова 1984 йилда Тошкент Давлат тиббиёт олийгоҳининг даволаш факултетини тугатиб, тери-таносил касалликлари илмий текшириш институтини 1 йиллик Интернатура ўтаган. Айни замонда ана шу масканда аёлларда учрайдиган турли хил таносил хасталикларини даволовчи шифокор бўлиб ишламоқда.

— Элмира опа, сизга мурожаат қилаётган беморларнинг ўртача ёши нечада!

— Бизга аксарият ҳолларда ёши 19 билан 30 ўртасидаги қиз ва жувонлар мурожаат қилишади. Даволанаётганларнинг 70-75 фоизини турмушга чиққанлар ташкил қилади. Баъзида ҳали ўзини утиб, эсини таниб олмаган эр кизчаларни ҳам олиб ке-

— Жинсий аъзолардаги касаллик аломатлари, фарзандсизлик ҳамда турли хил жинсий алоқалар орқали келиб чиқадиган юқумли касалликлардан.

Баъзан аёлларимиз атрофидоғилардан уялгандан касалликни сир тутати, ўзинча даволанмоқчи бўлади. Натийжада беморнинг аҳволи то-

да эса тозалик ва озодаликка амал қилмаслик оқибатида келиб чиқади. Оилада ота-она хасталанган бўлса улар, албатта фарзандларини ҳам тиббий текширувдан ўтказиши шарт.

— Сизга мурожаат қилганларнинг ҳаммаси юз фоиз дардига шифо топадими ёки тузалмайдиганлари ҳам учрайдими!

— Худога шукр, 3-10 йил фарзанд кўрмаган оилаларда ҳам, эр-хотин бизда даволангач, бир неча соғлом ўғил-қизлар туғилган. Хуллас вақт ҳамда бемор иродаси туфайли ҳар қандай касалликни енгса бўлади.

Эндигина 18 ёшга қадам бўлганман. Атрофимда қизларнинг ҳавас билан қарашларини, ийгишларининг муҳаббат тилаб кўз тикишларини эндигина ҳис қилаётган пайим. Яна Тошкент Давлат тиббиёт институтининг бицикчи курс талабасиман. Таққатан ҳам бу фусункор, ўзал ёшда кимнинг ҳам албини муҳаббат оғушига майди дейсиз, ким ҳам атофатли орзулар гирдобига яшамайди дейсиз. Менам ҳаётни севаман. Яшамин, яшасин, яна яшасин елади. Юрсам, қадамлашим енгил ва эркин, қулсам қулгаларимдан гул сачраёт-деди, худди афсонавий Гүлқашқар ҳарига айланган олгандек сезардим ўзимни. Дамда гам-қайғу деган нарзалар йўқдек, менинг масурлигим мангу давом этсе-деди...

Афсуски... минг афсуски.

шундай гўзал кунларнинг бирини бўйнимда галати иши пайдо бўла бошлади. Аввалга эътибор бермадим. Йўқ, бўлмади, қатталашса қатталашдики, пасаймади. Бу азобли кунларимнинг бошланishi экан. Оёғи чўлоқми, бурни қийишқми, ориқми, селизми, сап-сарқми, қол-қорамми, барчир одамларга ҳавасим келарди. Одамлар мендан соғ, мендан бахтиёр эдилар, одамларнинг мендек дарди йўқ, бедаво эмасдилар. Эшитярсизми, мендек бедаво эмасди улар.

Шунда излаб-излаб бир эшикни топиб бордим. Бир эшикки, бунга қулганлар кирмайдилар, бир эшикки бунга қувониб қадам басмайдилар, бир эшикки, кирган қайтиб чиқадими ё йўқ, билмайди. Шунча гамини, шунча аламини қандай ситдиради бу эшик, ҳамон ҳайратдаман...

Бу ер Республика Онкология илмий текшириш институтини эди. Худди мана шу ерда, химиятерапия бўлими бошлиғи Матлуба опа Хўжаева билан танишдим.

Эсингиздами, Матлуба опа, мендек ўжар, кўзига дунё қоронғу қиз эшигинингдан йиғлаб кириб борганида қандай мулоийм кутиб олганингиз. Ширин сўзлар билан касалликни кўриб чиқиб, тинчлантиришга уринганларингиз. «Лимфа тусунларидо хавфли ўсма касаллиги» — бу менга қўйилган ташхис эди, нафақат ташхис балки, бир умрлик тамга эканлигини бўлажак врач сифатида яхши билардим. Энди менга йиғилар севиб эмас, ачиниб қарайдими, энди эшигимизда турна қатор бўлган совчиларнинг қайтишини кўриб дадам бечоранинг сочлари оқарадими?! Матлуба опа, мени қайсар бир қизни кўндиролмай менга қўшиб йиғлаганларингиз, Менга таскин бериб «Йиғлама қизим, касал келади кетади. Сен менга қулқол сочгин. Худо хоҳласа яхши бўлиб кетасан. Фақат, мен нима десаим шунини бажаргин. Марра бизники бўлади, қиласоғим» деганларингиз.

...Операциядан сўнги 6 йиллик узлуксиз даволаниш. Ужар эдим, ташла, сенга оғриқлик қилади дейишса ҳам ўқшини ташламадим, давом эттирдим. Нур билан даволаниш натижасида сочларим тўкилиб қайтадан чиқди. Доим касалхона скамейкасида ўтириб кўчадан ўтаётган одамларнинг ўтиб-қайтишини томоғи қилардим. Уларга жудаям, жудаям ҳавасим келарди. Агар шу ердан эсон-омон чиқиб олсам устимдаги кийимларимга ўт қўяман дердим.

Балки Яратган эгамнинг марҳамати, ёки Матлуба опа сабабми, ишонинг, мен бу дарддан 7 йил деганда форат бўлдим.

Мен ушбу сўзларни гоҳ кўзда ёш билан, гоҳ дилда қувонч билан баён этяпман. Ахир, эртага менинг тўйим. Турмуш ўртоғим ҳам врач эдим. Бизнинг оиламиз ҳам врачлар оиласи бўлади. 6 йилда ТашМИда олган билимларим бир бўлди-ю. Матлуба опадан олган сабоқларим бир бўлди. Ҳозир мен ҳам, эшикдан бемор кириб келар экан, қанчалик чарчаган, толиққан бўлмайин, ширин сўзлар билан, табассум билан кутиб олишга ҳаракат

қиламан. Биламанда шу ерга келгунча у қанчалар азоб чекканини. Уни бу ерга оёғи эмас, дард судраб келганини. Қуллоғим, тилим, томоғим деб дод солишса, секин тушунтираман. «Сиз шукр қилинг, бундан дахшат дардлар бор. Озена чида» дейман.

Эй, одамлар, шукр қилингиз. Бугун қорингиз тўйма-са, эртага тўяди, бугун туфлингиз ширтилса, индин янги оласиз, бугун онангиз қарғаса, эртага бошингизни сийлайди. Фақат, соғ бўлсангиз бўлди. Энг катта бойлик шу экан. Давасига тилла зирак олиб беринг деб йиғлаган қизларнинг ҳолига ачинаман. Сиҳат-саломатлик олдидо тилла-ю зарнинг оддий кесакчалик қадри йўқ; Оллоҳга минг бор шукрлар бўлсинки, Матлуба опанинг тинчлисиз меҳнатлари эвазига мен бу бахтга мушорраф бўлдим. Ҳатто чимилдиққа қираётганимда ҳам у кишини дуо қиламан.

Қўларингиз дард кўрма-син, дунё тургунча туринг Матлуба опажон!

Лола САОДА ТОВА

Н. МУҲАММАДЖОНОВ сурати

Р. АЛЬБЕКОВ сурати

сий вазифаси эрни ҳамиша улуг ишларга ундаш, оиланинг ички аҳволини муқобиллаштириш ва фарзандларини одобли-ахлоқли қилиб тарбиялашди, дейди. Рабғузий қиссасида эса Одам Атонинг жаннатдан қувилишига сабаб Мома Ҳавонинг тақиқланган нарсани истеъмол қилишга ундаши эканлиги айтилади. Ҳатто Ҳобил билан Қобил ўртасидаги қонли тўқнашувга ҳам аёл сабаб бўлганлиги кўрсатилади. Юқоридагиларни келтиришдан мақсад, оиланинг мустаҳкамлиги, фарзандларнинг камоли аввало аёлга боғлиқ эканлигини эслатишди.

Тасавуфда файласуфлар: эркаклардек табиий эмаслар, фикрлашда, сўз ила таъсир этишда, қилажак ишларида ҳар иккаласи ҳам аввал эркаксифат, сўнг аёлсифат бўлса мақбулди, дейишган. Аммо аёл ҳар қандай ишнинг бошини тута билса-да, ҳақиқий оилапарвар аёлдан, ҳақиқий онадан устун бўлмайди.

Инсон қамолотининг сўнгги нуқтаси Ҳаққа етишмоқдир. Сулуқ саҳросида гул ахтарган йўловчи манан юлдузлар билан сирлашади. Аммо

истайди. Лекин ҳар доим ҳам уддасидан чиқавермайди. Нега? Бизнингча, мактаб бориб илм ўрганишдан қочиб, уйга бир хуржин ўт олиб келган, ёки кимнингдир машинасини ювиб пул топиб келган боланинг бошини силаш, илмга иносбатини сўндириш билан ба-рбардир. Чунки, болага илм ўрганишдан кўра юқоридаги нарсаларни бажариш афзалдек туюлади, сабаби ота-она уни рағбатлантиради. Тасавуф фалсафасида: Инсон ўзини бу ҳаётда барча нарсага муҳтож ҳис қилса, унинг садақа сўровчидан фарқи қолмайди. Зотан, у ёлғиз Тангридан бўлак ҳеч нарсага муҳтож эмас. Аллоҳ берган умрни, ризқни менимасдан ортиқча тўкин-сочилликка ружуъ қўйиш дилни ўлдирди, дейилади. Садақа сўровчи ота-она аввало ўз фарзандларининг келажагини садақага олгувчидир. Илм инсонни қамолотга етказди, илмсизлик эса тубанликка элтади. Илм руҳий-маънавий машғулот. Меҳнат жисмини чиниқтиради холос. Бу иккиси бириксагина инсон комилликка эришади. Билмсиз ишбилармонлик мевасиз дарахнинг етилишидек гап.

Аёл ўзининг бетакрор хулқ-аъвори билан ўз-ўзига тилсимдир. Одам Атога жаннатда тақиқланган нарса бугдой эди. Мома Ҳавонинг қистови билан еди ва жаннатдан қувилди, лекин бугдой келажақда Одам Ато авлодининг асосий озуқасига айланди. Шундай бўлишини Мома Ҳаво билганмиди? Албатта, йўқ. Еки бобокалонимиз соҳибқирон Амир Темур завжаи ҳалоллари Сароймулк хонимдан маслаҳат оларканлари, аммо бажаришга келганда тескарисини қиларканлар. Аёл ўзгалар учун англаб бўлмас хилқат, шу билан бирга ўзи учун ҳам сирли мавжудот.

Ҳа, Аллоҳ таоло Одам Атонинг аввал яратди, у ҳалифалардан бўлди. Мома Ҳаво Одам Атонинг чап қобиргаларидан яралди ва ботиний оламдан зоҳирий оламга айланди, содда қилиб айтганда улар иккиси оила бўлиб бирикдилар. Оиланинг устуни эркак эса, остонаси аёлдир. Устунсиз остона бўлмаганидек, остонасиз устун бўлмас. Фарзанд остонадан бошланган уйнинг кўрки, че-чаги, устуннинг қуввати, ҳаётнинг давомийлигидир.

Юсуф ХУДОЙҚУЛ

АЁЛ—ЎЗ-ЎЗИГА ТИЛСИМ

Борлиқни мукамал ҳолатга келтирган барча нарсада ҳаётнинг давомийлигини таъминловчи уруғлик ва уруғланувчи мавжуд. Табиатдаги бу икки мавжудлик қабул қилгувчи ва таъсир этгувчилар жумласидандир. Тасавуф пешволари уруғликнинг бошланиш нуқтасини моддий олам ҳамда ўсимликлар дунёсида кўрадилар. Содда, юзбеки кўриниши эркаклик ва аёлликдан бошланади.

Аллоҳ аввал Одам Атонинг яратди. У Аллоҳга яқин бўлди. Мома Ҳаво Одам Атонинг эҳтиёжини қондириш учун яралди. Шунинг учун у оламга, яъни дунёга яқинлашди. Эсланг: Одам Ато яратилган фаришталар билан жаннат боғларини сайр этди. Лекин фаришталар унга борлиқ илмин ўргатсаларда, кўзга кўринмас эдилар. Одам

Ато зерикди. Ва бир дарахнинг соясида қаттиқ уйқуга кетди. Маълум вақтдан кейин уйғонса, ёнида ўзига ўхшаш хушбичим маҳлиқо гуллар териб юрибди. У ёнига чаккирдди. Мома Ҳаво келмади. Сабри чидамай ўзи борди. Шунда Аллоҳдан ваҳий келди: Эй бандам, сенга ҳамдам, тан маҳрам яратдим. Сен сабр қилмадинг. Бир оз тоқат қилганингда Мома Ҳавонинг ўзи ёнингга келарди. Энди сизлардан мерос қоладигани: эркаклар аёлларга борғувчилардан бўлган (Рабғузидан). Ҳикоятдан маълумки, аёл ўзига ваътибор қаратишни истовчи, сўфиёна айтганда дунёга ҳавасманд. Лекин ўзининг нозик табиати билан Аллоҳ илмини тез қабул қилгувчидир.

Лев Толстой «Анна Каренина» асарида: аёлнинг асо-

ҳар нечук ҳаракатининг ибтидоси оиладан бошланишини унутмаслик лозим. Оила қасрининг икки эшиги мавжудки, бирдан фарзанд зулмат кучоғидан нур истовчилар қаторига қўшилса, иккинчисидан фоний лаззат кучоғида бэлчиқ кечиби, қорни учун яшавганларга бориб қўшилади. Икки эшик ораллигида аросат манзили макон тутганки, унда қолганлар ўлимга маҳкумлардир.

Тасавуф уламолари: фарзанддаги хулқ-аъвор, ҳаракатидаги хусусиятлар отага нисбатан онадан кўпроқ юқади, дейишади. Аллоҳ таоло ёруғ дунёга ранжида қилган гўдакнинг илк ризқини оналар сийнасида яратганлиги ҳам бежиз эмас. Қаранг, бу ризқ гўдак ҳали дунёга келмасиданоқ бор эди.

Ҳар бир ота-она ўз боласи солиҳ фарзанд бўлишини

Абдул Ғани ЖУМА сурати

ИСЛОМ ТУҒРИСИДА

«Ҳазрат Муҳаммад, сўзнинг ҳақиқий маъносидан чинакам пайгамбардир. У Исломи идеаллаштирган ҳаёт тарзининг моделидир.

Ҳазрат Муҳаммаднинг бир марта пайгамбар деб қабул қилган заҳотимиз, асос сифатида, унинг қўлидаги китоби — Оллоҳнинг Қаломини қабул этишимиз керак бўлади».

Ҳанс КУНГ.

«Қуръоннинг назарида ҳашамагил ҳукмдор билан бир бечора камбағал орасида фарқ йўқ. Қуръон Оллоҳнинг бирлигига энг кучли бир далилдир. Файласуфна бир миляга эга бўлган бир муваҳҳид (Оллоҳни бир деб билувчи одам) Исломиятнинг нуқтаи назарини қабул қилишда ҳеч тараддуланиб турмайди. Мусулмонлик, балки бугунги фикр инквизициядан ҳам юксакроқ бир диндир».

Эдвард ГИББОН.

«Ҳар илмининг тўғрилиги ва тўғри бўлганда ҳам шак-шубҳасиз тўғрилиги фақат ва ёлғиз ваҳий маълумоти билан боғлиқ эканлигини очиб-равшан кўрдим ва тушундим. Бунинг англаб етишдан олдин бошқа ҳар бир нарсани тўла-тўқис билолмаганим».

ДЕКАРТ

«Ҳазрат Муҳаммад салоллоҳу алайҳи васаллам шуғур ва идрок тилсоми эканлиги, ақлнинг, имонининг ёруғлиги ва қомил этиқодига кўра қўшади ёруғ инсон бўлганлиги муҳаққакдир.

У замондошларини шу хусусиятлари билан ҳажжонга солган, оловланган ва уларни ҳам шундай сифатлар билан қуролланган. Ҳазрат Муҳаммад охирига етказган ислохотни илоҳий бир ваҳий сифатида тақдим этган ва бу чиндан ҳам илоҳий бир ваҳийдир. Ҳазрат Муҳаммад алайҳиссаломнинг дини мукамал, сирли, ҳар инсоннинг мулоҳазасига бу қадар очик бўлган дин, турган гапки, инсонларни ўзига жалб этади ва мўъжизали кучга эга бўлади. Мусулмонлик шундай кучга эгаллигига шубҳа йўқдир.»

Эдвард МОНТЕ.

«Ҳазрат Муҳаммад даврининг қўши Қуръондир. Мусулмонларнинг ҳаёти ҳар тонг у билан бошланади. У Оллоҳнинг азалий бир абадиятидир. Бизнинг давримизда Қуръонсиз яшамок кўр, қар, тиласиз ва онгсиз яшамок демасдир».

КНЕМАТЕРУЛ

«...Бу (яъни Қуръон) на шеърдир, на насрдир, на сеҳрдир. Фақат руҳни бойитувчи илоҳий неъматдир».

Э. РЕНАН

«Ҳақиқий диндорнинг (Исломи диндорлари ҳақида айтилмоқда) ҳаракати—абодат, сўзи—дуо, дунёқараш—раҳмат, бирлиги—қувватдир».

Н. ТУПЧИ.

«Қуръоннинг ҳеч бир қисми арабларнинг шеърини вази қондаларига тушмайди. Шунинг билан бирга ҳақиқий маънода наср ҳам эмас, лекин вақзис шеър хусусиятига ва ғоят аниқ бир наср шаклига эга».

С. ЖАН-ПОЛ

ЦИФОБАХШ ҲАМ ҲАМЛИКЛАР

БОДОМ

Мағзи таркибида кўп да мой, В₁, В₂ дармондорид, оксил бор. Аччиқ бодом да булардан ташқари амигидо бор. Аччиқ бодом ўтал, кўкрак огриги, кулок, а ўпка касалликларини да ишлатилади. Ширин бодини қанд билан бирга ян-таъсизлик, уйқусизлик ҳам-огриганда ейиш буюрилади бодом мағзи пўстининг аси қизамиқ чиққан бола-рилади.

ПИЁЗ

табобатида пиёз анчагина ларни даволашда қўлла-Яъни грипга йўлиққанда братини бурунга томизиб лларини очиш, пиёзли гу-

руч ош, кўк пиёз қўшилган қатиқ кишини уйқусизликдан халос эти-ши, астма, цинга, гиҷокаларга қар-ши ишлатилади. Пиёзнинг тарки-бида кўп миқдорда шакар модда-лари, азот, А, В, С, В₂ дармондорил-лар, минерал тузлар мавжуд. Яна унинг таркибида фитонцид деб аталувчи аччиқ хидли модда бор. Мана шу модда атиги бир минут ичида миллиардлаб бактерияларни кириб ташлайди.

Урта Осиёда ўсадиган барча пиёз турлари фойдалани, чунки улар қўш қувватининг максимал фойдали таъсири остида ўсади.

Пиёз таомларга лаззат бахш этади, овқатнинг яхши ҳазм бўлишига ёрда беради.

Пиёзни қовуришдан олдин ун сепсангиз пиёз куймайди, ранги чиройли бўлади.

Шўрвангиз чиройли, тиниқ чи-қиши учун озгина ювилган қизил пиёз пўсти қўшиш керак.

Пиёзни тўғрашдан олдин пичо-ни совуқ сувга ботириб олсангиз кўзингиз ачишмайди.

БЕҲИ

Беҳи — шарбати меъдани кучай-тиради ва балғамни пиширади. Сиқиб олинган суви астмага фойда-лидир. У қон туфлашни ҳам тўх-татади. Уруғи эса томоқ қирили-шида фойда қилади. Қўрга кўмиб пиширилгани кўздаги шишларга қўйилади. Агар беҳини овқатдан кейин истеъмол қилинса ички суради, овқатни тез ҳазм қилади.

Дилбар тайёрлади

Дераза

ҚИРОЛИЧАНИНГ МАРҲАМАТИ

Англия қироличаси Елизавета II Британиялик фахрийларга Улуғ Ватан уруши йилларидаги хизматлари учун берил-ган шўро медалини тақиб юришларига расман рухсат берди. 1985 йили таъсис этилган «Галабининг 40 йиллиги» медали билан нафақат шўро фуқаролари, балки Иттифоққа ёрдам кемааларини етказган британиялик учувчи ва денгизчилар ҳам тақдирланган. Аммо шу пайтга до-вур нишонларини сақлаб юришга маж-бур эдилар. Чунки, мавжуд анъанага кўра, Буюк Британия фуқаролари чет давлат орден, медалларини фақат қирол ёхуд қиролича рухсати билангина тақиб-лари мумкин.

ЎҒРИЛАР УЧУН МУКОФОТ

Тифлис ўғрилари Алонсо номидаги халқаро мукофот ва совринни қўлга киритишди. Аслида бу мукофот ҳамюрт-лари Нугзар Гамгабелига тегишли. У Испанияда ўтказилган хонандаларнинг халқаро танловида голиб бўлган ва хуш кайфиятда ватанига қайтган. Ўғрилар аэропортда Гамгабелани «кутиб олиш-ди» ва бор-бисотини, жумладан мукофот ва совринни ҳам тортиб олишди.

БЕШ ОЕҒЛИ БУЗОҚЧА

«Тихоокеанская звезда» газетига бир фермер бузоғининг суратини чиқариш-ларини сўраб мурожаат қилди. Гап шун-даки, бузоқнинг... бешта оёғи бор экан. Мутахассисларнинг айтишича, бу Амур-бўйида учинчи марта содир бўлаётган воқеа.

ШАҲЗОДАНИНГ ОРЗУСИ

Японияда ўтаётган йилнинг энг муҳим воқеаларидан бири валаҳд Нарухито би-лан ташқи ишлар вазири ходима Масакко Оваданинг никоҳлари бўлди. Ке-линошша Гарвард ва Оксфорд дорил-фунунларида иқтисодийни ўрганган. Бо-лалари эса элчи отасининг иш жойи Мас-ковда кечган.

Журналистлар билан учрашувда бў-лажак император бир оркестрга етулик фарзанд кўриш истагида эканлигини бил-дирди. Сабиби; у мусиқани ҳаддан зиёд яхши кўраркан.

В. КАВАЛЕН сурати

«ИЛОҲИЙ ҲАДИСЛАР»

би Ҳақ (фаришталарга хи-шундай буюради: «Мени ва ихлос билан) бир вақт дан ёки бир ерда гуноҳлар-рини қилишдан қўрққан жаҳаннамдан чиқарин-

Ер юзи халқини азоблашга ан пайтим, масжидлар қу-уларни таъмирлаётган ва ин, менинг ризом учун бир-севган ва саҳар вақтла-стигроф айтаётганларни уларга азоб беришдан воз-

имнинг менга қилган ибо-нинг ичида энг яхшиси исбатан (бошқа бир ривоят— Мусулмонларга нисбатан — анигидир).

дам йўли! Хазинангдан бир менга омонат қил. У йўда, сувда чўкмайди, уни ҳеч рай олмайди. Энг кўп муҳ-лган бир пайтинг мен уни тунича қайтариб бераман».

натимга мазҳар бўлиши-гиз, яратганларимга нис-афқат ва марҳамат билан да бўлингиз».

хайрни, умматимнинг мар-ридан истангизки, улар-яларида яшайсиз; Чунки им улардадир.

и бағригош инсонлардан-га зеро улар менинг газаб-нишон бўлгандирлар».

Бриқлаймиз!

Қўрматли отахонимиз усбек ака Тўлаханов ва сонимиз! Таваллуд топган ларингиз, пайгамбар ингиз қўтулғ бўлсин. Сиз-га узоқ умр ва сиҳат-оматлик тилаб чуқур ҳур-т билан қизингиз Нодира.

Қўрматли иниддин хеибеков! энгиз тал-луд топган борак кун-гиз —

16 январь билан табриқлай-миз. Сизга саломатлик, узоқ умр тилаймиз. Шифокорлик-дек мураккаб, сермашаққат касбингизда муваффақият ёр бўлсин. Қўлларингиз дард кўрмасин деб дўстларингиз.

* * *

Қўрматли УҚТАМ ҚУЧ-ҚОРОВ! Таваллуд айёмингиз билан чин дилдан табриқлаймиз.

Оилангизга тинчлик, тотув-лик, ўзингизга муқтаҳкам соғлик тилаймиз. Ишларин-гизга омад ёр бўлсин. Жам-ки орзуларингиз амалга оша-версин. Хонадонингиздан ҳамisha шоду хуррамли кун-лар гайитю, тўғилар тавишиш аримасин деб ДУСТЛАРИН-ГИЗ.

Жиззах вилояти, Бахмал тумани.

«ОИЛА ВА ЖАМИЯТ» ЧЕТ ЭЛДА

Айни паллада бутун мамлакатимиз халқи ичида энг сеvimли ва ўқиниш бўлиб қолган «Оила ва жамият» газетанинг муштарий-лари чет элларда ҳам тобора кўпаймоқда. Жанубий Қозогистон вилояти Турбат қишлоқ кенгашининг бош ҳисобчиси — газета-нинг ашаддий иқтибоси ШАМСИДДИН СОБИРОВ ўзи ишайдиган жойда 75 кишини 1994 йил учун «Оила ва жамият»га обунга қилибди.

Энг муҳими шу йилнинг 16 январий Шамсиддин аканинг туғилган кўни. Шу муносабат билан тахририят ижодий жамоаси у киши-ни чин юракдан табриқлаб, ҳаётига улкан-улкан омадлар тилайди.

ТАХРИРИЯТ

Оила

30 ЁШДА

Бухоро шаҳрида яшайман, ҳали турмушга чиқмаганман, касбим — тикувчи, зиёли оилада тарбияланганман. Ху-дога шукр, ҳамма нарсама етарли, тўла-тўқисман. Фа-қат, чин бахт, меҳр ва му-ҳаббатдан қийналганман. хушхулқ, вафодор, ориятли, иродалик олий маълумотли 30-42 ёшгача бўлган инсонга турмушга чиқиб (Тошкент шаҳридан бўлса кўнглимда-гидек бўларди) бахт-саодат-ли яшаш ягона орзу-армо-ним. «Оила-281»

33 ЁШДА

Тошкент шаҳрида 3 хонали уйимда икки фарзандим би-лан истиқомат қиламан, са-ранжом-сарипшталким, тинч-тотув яшашни яхши кўра-ман. Тошкент трактор заво-дида ишлайман. Хуллас, ҳеч нарсадан камим йўқ. Аммо, бир кам дунёнинг бир кам-

лиги ёлғиз қолганимда жуда билинаркан, бахтсизман, мў-мин-қобил, инсонни инсон деб тушунадиган, диёнатли, чекмайдиган, қалби тоза инсонга турмушга чиқиб қол-ган умримни унга бағишла-моқчиман. «Оила-282»

30 ЁШДА

Асли бухороликман. Тош-кент шаҳрида сиртдан ўқон-ларидан бирида ишлайман. Уйланмаганман. Инглиз тили-ни яхши биладиган иқтисод-чи ёки медицина соҳасида ўқиган 20-25 ёшдаги қиз билан умргузаронлик қилиши ниятидаман. «Оила-283»

Изоҳ

Табрик эълонининг ҳар бир белгиси (харфи) 10 сўм. Битта расм (6/9 см, ҳаммида бўлиши шарт) 2000 сўм. Табриқлар бир ой мuddат ичида чиқарилади. 10 кунлик мuddат билан берил-са, 2 баравар ҳақ олинади. Таншув эълонининг баҳоси 1000 сўм.

«Оила ва жамият» 2 (125)

Улуғбек чўккалаб олганича, лавҳа қўйилган китобни арақлаб, мутолаа қилади. Боланинг олдидаги китоб фалакиёт илмининг пири саналган юнон дошишманди Батлимуснинг «Алмажастий»си эди.

Фалакиётга оид дастлабки асарлар, илмда юлдузларни туркумларга бўлиш ҳам Қадимги Юнонистонда дунёга келган. Милоддан анча аввалоқ юнонлар осмонга қадимги дунё худолари ва ғаройиб жасоратлари билан доврўг таратган афсонавий қахрамонларни, шунингдек ҳайвонлар ва хилма-хил бўлган «жойлаштирилган»лар. Ушбу юлдуз туркумлари қадимги юнон шоирларининг шеърли сатрларида Евдокс, Эратосфен, Тимохарис, Хиппарх каби фалакшуносларнинг илмий асарларида тасвирлаб берилган. Аммо Шарқда Батлимус номи билан донг чиқарган Клавдий Птолемейнинг «Алгема» асари кўпроқ машҳур эди. Араблар бу китобни таржима қилиб, уни «Алмажастий» деб аташди. «Алмажастий»да Батли-

олдидаги китобни ёпди. Сўнг жиддийлик билан гапини давом этди:

— Китоб ўқиганингиз бугунча етар. Қолаверса, бу китобни ўқимакка ҳали ёшлиқ қилурсиз... Фаҳимча, уни қайта-қайта ўқиб англамаяпсиз, шундоқму?

Улуғбек маъюсона аҳволда, «Ҳа!» дегандек, бош силкиди.

— Қани, мирзо, юринг, боғ айланмиз,— деди соҳибқирон. Набира бобосига эргашди. Боғи Дилкушони айланишаркан, Амир Темур набирасига озгина навкар билан кўп сонли рақибага қарши қандай жанг қилиш ҳақида сабоқ бера бошлади. Боғ тўридаги бинафшазорга етганда, соҳибқирон тўсатдан юришдан тўхтаб, диққат билан ерга тикилиб қолди. Улуғбек бобосининг нигоҳи қадалган томонга қараб, чумоли уясига кўзи тушди.

— Дунёда чумолидек меҳнаткаш жонзот йўқдур,— деди Амир Темур, сўнг ялт этиб набирасига қараркан, хиёл қийиқ кўзлари кулимсиради.— Хохласангиз, сизга чумоли менга

остида бориб тўхтадим. Уни яшин урган, танаси куйиб, қорайиб кетган эди. Аммо ўлик дарахт танаси остиде янги ниҳоллар кўкариб чиққанини кўрдиму ҳаяжонланиб кетдим. «Мана, ҳаётга муҳаббат! Мана, умид ва орзунинг тисоли! Мана, кимдан ўрганмоғинг керак, Темурбек!» деб ўйладим. Кейин дарахт ёнидаги харсантошга ўтирдим.

Кўйнимдан қўлма-қўл юравериб ранги ўчган чарм билан муқоваланган мўъжазгина китобчани олдим. Бу Хожак Аҳмад Ясавий ҳикматлари жамланган китоб эди. Китобни тўғри келган жойини очдим. Очдиму назарим тушган ҳикматни ўқиб, кўзим ёшланди. Қайта-қайта юрагимни ҳаяжонга солган сатрларни ўқидим:

Кўзим намлик, дилим ғамлик, жон аламлик, Нечук илож этаримни билмам, дўстлар.

Бу ҳасратда, надоматда ёшум оқиб, Қаяу тараф кетаримни билмам, дўстлар.

эди. Майиб чумоли тизилиб тепага ўрмалаётган бошқа чумолилар ордин тош устига чиқшига уринарди. Аммо ярим қаричча кўтарилач, майиб чумоли ерга учти. У яна томга ёпишди. Бу гал ҳам бир қаричча кўтарилиб-кўтарилимай яна ерга қулатди. Мен кўз узмай, унинг ҳаракатларини кузатардим. Майиб чумоли тақдирига тан бермади, яна харсантошга ёпишди, яна ярим йўлга етмай ерга учиб тушди. Бу ҳолат қайта-қайта такрорланди.

Ниҳоят, чумоли минг бир машаққат билан тош устига ўрмалаб чиқди ва у ердаги нон ушоқларининг бирини орқалаб, изига қайтди.

Мен ичимда майиб чумоли матонатига қойил қолдим. Шунда тўсатдан ичимда ўйладим: «Шу охири чумоличалик эмасмисан, Темурбек? У қисматига кўнмай, ўз ҳаёти, ўз вазифасини бажариш учун машаққатлардан кўрқмай шунчалик курашади-ю, сен, Аллоҳ таоло тилу забон, онгу тараққур берган инсон бўлатуриб, умидсиз бўласанми?»

Урнимдан туриб, орқага қайтар эканман, бутун атрофим ўзгарганини сездим: энди ёзилган барра япроқларда шудринглар йиғилган, гуж-гуж товланган бу симобранг томчиларда сарҳадсиз яшил осмон акс этиб турарди. Юрагимда сўнган орзулар уйғонган, яраларим оғриқларини унутган ҳолда мардона қадам ташлардим.

Ҳа, Улуғбек мирзо, мени ҳаётга қайтарган митти чумоли бўлади!— деб ҳикоясини яқунлади Амир Темур.

Орқага қайтишаркан, боғ ўртасидаги ариқ устида қурилган кўприкда бир зум тўхтаган бобо набираси елкасига қўлини қўяркан, яна оғиз очди:

— Сен ҳаммиша мен сўйлаган майиб чумоли ҳақидаги ривоятимни ёдда тут. Қийинчиликлар олдида бошининг элга, уларни енгишни ўрган! Чумолидан ўрган!

Мана шу воқеадан кейин Улуғбек китоб мутолааси пайтида қийин жумбоқларга дуч келганда, орта чекинмай, сабр билан уларни енчишга уринарди. Энг қийналган, умидсизланган чоғлари қулғони остиде бобосининг овозини эшитарди:

— Чумолини унутма! Чумолидан ўрган!

Хуршид ДАВРОН

ЧУМОЛИ ҲАҚИДА ҲИКОЯ

(«МИТТИ ЮЛДУЗ ЕХУД СОҲИБҚИРОН НАБИРАСИ» КИССАСИДАН БОБ)

мус 1022 юлдузни ўз ичига олган 48 юлдуз туркумининг муфассал тасвирлаган, ҳар бир туркумининг осмон гумбазидеги ўринини белгиллаган, шунингдек, фалакиёт илмида жуда муҳим ўрин тутган 12 буржининг жойлашувини аниқ кўрсатган эди. Китоб халифа Маъьун замонида Бағдоддаги «Байтул Ҳикмат»да араб тилига таржима этилган, улуғ ватандошимиз Аҳмад ал-Фарғоний «Алмажастий»даги ҳар бир бобга шарҳ ёзди.

Улуғбек китобни қайта-қайта ўқиб чиқар, аммо ундаги фикрларни англашга қийналар эди. Жимжитлик қўйнидаги боққа шу яқин ўртадаги мулозимлар яшаган орқа ҳовли томонидан болаларнинг қий-чуви элас-элас, худди гала-гала бўлиб учётган қушларнинг чуғурлашига ўхшаб эшитиларди. Бола ўша томонга бир зум тикилиб қолади, сўнг кўзини яна китобга тикади. Яна ёд бўлиб кетган жумлаларни такрорлай бошлайди. Бу китобни устози — Амир Темур саройи мунажжими мавлоно Аҳмад назорати остиде бошлаган эди. Аммо яқинда мавлоно Аҳмад Ҳиротга бир иш билан жўнаб кетди-ю, Улуғбек боши берк кўчага кириб қолди. Мана, қарийб бир ҳафтадан бери олдидаги китобни қайта-қайталаб ўқийди. Мавлоно Аҳмаднинг бу ҳақидаги номаълум тушуналари сўраб оладиган кишиси йўқлигидан боланинг аччиғи чиқади.

Мавлоно Аҳмаднинг айтишича, «Алмажастий» кўлёмасини кўплаб марта кўчириб ёзиш оқибатида Батлимуснинг юлдузлар жадаллида талай хатолар ва чалқашликлар пайдо бўлганки, уларга ойдинлик киритиш зарур эди. Бундан бир неча аср аввал бу мушкул вазифани машҳур олим Абдурахмон ас-Сўфий бажарган ва меҳнатли натижасида жами 1017 юлдузнинг аниқлаштирилган жадаллини тузган эди.

— Аммо орадан яна беш аср вақт ўтди, ас-Сўфийнинг жадаллини ҳам янгидан аниқлаштириш лозим,— деган эди мавлоно Аҳмад.— Аммо бунинг учун расад зарурдир.

Улуғбек ўшанда «Тезроқ улғайсаму бир расад тикласам!»— деб ўйлаган эди...

Улуғбек китобдан бош кўтараркан, суға четида бобоси кулимсираб қараб турганини кўрди.

— Ҳа, Улуғбек мирзо, нега боғ суктада десам, китоб кўраётган эканлар-да,— деди Амир Темур.— Бу кетишда баҳодуригини унитиб, мулло бўлмасангиз, деб кўркаман.

Бобоси шундай деди-да, набираси

қандай кўмак бергани ҳақида ҳикоя қилиб берурман.

Бобо набирасининг кўзида қизиқиш сезиб, ҳикоясини бошлади:

— Бу воқеа менинг сарсонун саргардонлик кезларим юз берган эди. Ушанда йигирма олти ёшда эдим. Ватани ташлаб кетишга мажбур бўлиб, Хурросон мулкидаги Сеистон ҳокимининг хизматида эдим. Мен ҳокимга қарши бош кўтарган унинг амрларига қарши жанг қилардим. Бу жангу жадалда омад ҳаммиша мен томонда эди. Менинг ғалабаларимдан кўрқиб кетган амирлар Сеистон ҳокимига хат ёзиб, «Амир Темур ғолиб бўлса, сени мамлакатингдан маҳрум қилади» дедилар ва ҳокимни ўз томонларига оғдирдилар. Кўп ўтмай улар бирлашиб менга қарши жанг бошладилар. Жангларнинг бирини оёғим ва тирсагимдан қаттиқ яраландим. Кўп қон йўқотиб, ҳушимдан кетдим. Жуда кўп кишиларим мени ўлдига чиқариб ташлаб кетдилар.

Бир гуруҳ навкарларим мени оғир аҳволда Хурмуз тарафга олиб кетдилар. Аҳволим борган сайин батталлашиб, ҳаётдан умидим қолмади. Менинг бу ҳолимни кўриб, ёнимдаги навкарлар ҳам мени ташлаб кета бошладилар. Дунё унутган бир бечора одамга айландим. Яраларим узок битмай азоб берарди. Инсон бөлеси пешонасига қандай уқубат битилган бўлса, ҳаммасини тортдим. Бу аҳволим билан бирор бир жиддий ишга қандай ярайман, деб кеча-кундуз ўртанар эдим. Мени шундай умидсизлик чоҳидан бир чумоли олиб чиқди.

Хурмуз тарафларга баҳор келган кезлар эди. Водийдаги қорлар эриб, ер ҳам оғтоб кўрида секин-секин илйи бошлаганди. Дарахт танаси бўйлаб, томирлардан шохларга қараб оби ҳаёт шарбати югура бошлади. Дералерда ихрож унйб чиқди, майсалар кўкарди, чимзорларда мойичақлар, қизгалдоқлар, нафис наргислар гул оча бошлади. Денгиз томондан кўчган қушлар Мовароуннаҳр томонга қараб учиб ўта бошлади. Уларни кўриб, юрагимда шундай соғинч уйғондики, ўзимни қўйишга жой тополмай қолдим. «Энди бу ёғи нима бўлади? Қандай қилиб от минаману қандай қилиб қиличбозлик қиламан? Она юртимни кўраманми, уни топтаётган душманлар билан жанг қила оламанми? Еки ватандан узоқларда хору зор яшай-манми?» деб ўйлардим қушлар ордин изтироб билан термилиб.

Мана шундай кунларнинг бирини, оёғимни зўрға босиб, дала томонга кетдим. Юриб-юриб бир ёлғиз дарахт

Китобдан бошимни кўтариб, ярамдан кўра кўпроқ зирқираб, азоб бераётган юрагимдан дардни аритмоқчи бўлган каби кўксимни силаб, гоҳ кўзларимни осмонга тикиб, тип-тиник осмонда чарх ураётган ёлғиз бургутни кузатиб, гоҳ умидсиз нигоҳимни ерга қаратиб, қаршимдаги харсантош ёриғидан чиқиб, тепага ўрмалаётган чумолилар қарвонига тикилиб ўтирардим.

Тўсатдан чумоли қарвонининг бир четини ғамирсиллаган майиб чумолига кўзим тушди. Уни мен босиб олдимми, ёки бошқа бир сабабданми, чумолининг бир оёғи мажаланган

Улуғбек давлати замонида ва ҳукмдорлиги кунларида Мовароуннаҳр ва Туркистон мамлакатининг раияти зулм-зулматдан аёлу эҳсонининг оби ҳаёт чашмасига етишди ва барча халоққа амин омонлик бўстони ҳам фароғат чаманида ором олди. Мирзо Улуғбек ҳақиқат аҳллариға эътибор кўрсатишда жаҳон подшоҳларидан устун ва афзал эди.

Абдураззоқ САМАРҚАНДИЙ

Олим, ғолиб ва ҳимматли подшоҳ Улуғбек кўрагон... юлдузлар илмида осмон қадар юксалиб борди, маоний илмида қилни қирқ ёрди. Унинг даврида олим фозиллар мартабаси ниҳоят чўққисега кўтарилди.

Фозиллар, ҳакимларнинг акдил фикрлари шулки, исломий замонида, балки Искандар Зулқарнайн замонида шу дамгача Улуғбек кўрагондек олим ва подшоҳ салтанат тахтида йлтирмаган.

Давлатшоҳ САМАРҚАНДИЙ

* * *

Аллоҳга ва неъматларига кўп шукрлар бўлсунки, етти иқлимнинг фармонберди, ислом подшоҳи (Мирзо Улуғбек) дошишманд кишидурлар. Мен бу нарсани одоб расми юзасидан айтаётганим йўқ.

Ҳақиқат шуки, аввало у кишим Қуръони Каримнинг аксарият қисмини ёддан биладилар. Тафсилларни ва муфассилларнинг ҳар бир оят ҳақидаги сўзларини ақлда сақлайдилар ва ёддан биладилар. Араб тилининг наҳв ва сарфини ахши биладилар ва арабчада гоъл ахши ёздадилар. Шунингдек, у кишим фикрдан анча хабардорлар: мантиқ, маъноларнинг бағни ва усулларидан ҳам хабардорлар...

Ғийсиддин ЖАМШИД.

* * *

Улуғбек мирзонинг иморатларидан Самарқанд қалъасининг ичида мадраса ва хонақоҳдур... Яна бир олий иморати Пуштаи Қўҳақ доманасида расадурки, зич битмакнинг олагидур. Уч ошёнлиқдур. Улуғбек мирзо бу расад била «Зичи Кўрагоний»ни битибтурки, оламда ҳоло бу зич мусътабдур...

Заҳриддин Муҳаммад БОБУР

МИРЗО УЛУҒБЕК
ҲАҚИДА ЁЗАДИЛАР...

рт оламида

УНИ ҲАММА ЯХШИ ҚЎРАДИ

Ф. ЧЕРЕНКОВ В. ХИДЯТУЛИН БИЛАН

...сам ҳам, айтмасам ҳам барибир иллик футбол ишқибозларининг ҳақиқат муҳаббати собиқ СССР терма тандасида қолиб кетгани ҳар кимнинг аён. Иттифоддаги машҳур футболга шунчалик боғланган эканлимики, уни ҳадиғача яхши кўрадим. Гоҳида шу ҳаёлимизда аста-секинлик билан қилиб кетаётган номларига, тасаввурдан тобора йироқлашадиган афтонм, шуриғача ачинамиз уларнинг. Шундек кутилмаганда қаршингда пайдо ва илгаригидек ички чуқур ботиний тиббат билан сева олишинга ҳам ниср р ҳалал бераётгандек бўлади.

Футбол бўйича бир неча карра СССР иони, халқаро классдаги спорт устаси Москванинг «Спартак» ҳамда шуруа командасининг ҳужумчиси Федор Черенковга нисбатан 15 республика халқининг муҳаббати ҳозир қандайлигини айдим-у, аммо илгари ҳеч нарсага штириб бўлмасди буни. Унинг ўйинишқибозлар томонидан доимо юқори ланарди.

1991 йил «Пахтакор» — «Спартак» учраши сабрсизлик билан кутдим. Чунки Черенков Тошкентга келади. Ал-у у билан гаплашган дея ниҳат қилиб им. Уйин бўладиган кун Тошкентдаги «екстон» меҳмонхонасига йўл олдим.

...ҳовлисида мен кутган қизил кийим — «Спартак»чилар узаро сўхбатлашиб ан экан. Мостовой, Радченко, Попов, есов... Эшикка томон қадам ташла-билан Перепеленко, Шалимов, Че-ров учаласи чиқиб келди.

Федор, редакциядан келганим. Вақ-за бўлса 10—15 дақиқа сўхбатлашасек... Бунинг учун мендан эмас, тренери-ан руҳсат олинг. Ум еттинчи қават онад.

...тга қарши тренер Олег Романцев дан олдин Черенков билан сўхбат ла руҳсат бермади. Аксига олиб, а командалардан кетма-кет ютилиб и «Пахтакор» шу кун 1:0 ҳисобида а қилиб, чемпионат олтин медали курашаётган «Спартак»ни барча ларини пучга чиқарди. Шу боис команданинг кайфияти ер билан бўлганди...

...дор Черенков 1959 йилнинг 25 июни-осква шаҳрида туғилган. Болалиги-футболга меҳр ва қизиқиш билан ўта совуққонлик билан қарган. йилда у Москвадаги 811-ўрта мак-н биринчи синфига қабул қилиниб,

Жарроҳлар қанғалига тушдим. Темир кароватда кун бўйи чўзилиб ётарканман, «Футболга бир умр ярамай қолдиммикин?» деган дахшатли ўй кўзларимга ўйку, рухиятимга хотиржамлик бермасди.

Йўқ. Ортиқча ҳавга, бемаза ташвишларга берилган эканман. Мингдан минг ташқур, мени қайта оёққа тургизган врачларга. Уларнинг кўмагисиз мен нафақат футболга қайтиш, балки ўйингоҳ атрофида оддий томошабин бўлиб қолишимга ҳам ишонмаганим.

Касаллик тарихи дафтарчасида қайд этилган фиқрларга қараганда асаб толаларим ортиқча чарчоқ ҳамда кўп куч сарф этиш оқибатида қаттиқ шикастланган экан. Бу албатта футболчилар ўртасида қалдан-кам учрайдиган касаллик эканлигини ҳам умримда биринчи бор эшитишим эди. Даволанаётганимда рафиқам Олга командаларимдан Ярцев, Гаврилов, Соцновлар доимо ҳолдан хабар олиб туришиди. Улардан бир умр миннатдорман.

Оғриқлар аста-секинлик билан сўся бошлагач машқ қилишга киришдим. Майдонда тез югуришни эпловлик қолганим туфайли тўпни турган жойимда узати, қабул қилишни, дарвозага томон кучли ва аниқ зарба беришни ўзимда шакллантира бошладим. Бор кучимни ортиқча хатти-ҳаракатларга эмас, балки футболнинг мукамил техникасини эгаллашга сарфлайдиган бўлдим. Аммо Буни-сидан сира-сира кўнглим тўлмади. Катта футбол мен учун энди бутунлай армон бўлиб қолаётгандек эди. Узимни фақат рўзгорни тебратиш, пул топиш учун мажбурлаб майдонга тушадигандек ҳис қилишга одатланиб қолдим.

Касаллик билан овозра бўлиб орадан 2 йил сувдек оқиб ўтиб кетганини ҳам билмай қолдим. Мен учун энг ачинарлиси футбол ишқибозларининг, шу жумладан «Спартак»нинг ҳам ашаддий мухлислари назаридан, ҳурмат эътиборидан бир зумда ашиқ» этиб сўрилиб тушиб қолганим эди. Кўп бор эшитдим «Черенков илгариги Черенков эмас, у ҳаммасини унутган, футболга бутунлай ярамай қолган, «Спартак»нинг кун даңгаса Черенковга қолди!» деган миш-мишларни. Ҳаттоки айрим мураббийлар, баъзи футболчилар ҳам менга худди шундай назар билан қарайдиган бўлиб қолганди.

Ҳақиқатдан ҳам Федорнинг кутилма-ганда жарроҳлар қўлига тушиши унга нафақат футболда балки ҳаётда ҳам катта зарба берди. СССР терма командасининг бош мураббийси Александр Лобановский Черенковни командага қабул қилишни ҳам, қилмаслигини ҳам билмасди. Натжижада Федор катта футболдаги умри тугаб бораётгани, СССР ҳамда Олимпия терма командалари сафида Олег Блохин, Александр Чевадзе, Давид Кипиани, Рамез Шенгелия, Ренат Дасаев сизгари чиройли ўйинлар кўрсатишга улгурмай қолаётган-ди. Узини Европа ва жаҳоннинг энг кучли футболчилари қаторида саналишини жуда-жуда истарди. Бу номга лойиқ ҳам эди. Аммо исми-шарифи мамлакатдан четга кўнглидагидек донг чиқаролмади.

«Спартак» — менинг ҳаётим. Болалигимдан унга кўнгли берганман. Очигини айта-диган бўлсак ушбу команда сафига мен тўсатдан қўшилиб қолганим.

Москва шаҳри биринчилиги ўтаётган кунларда бирорта мутахассиснинг назарига тушарман дея роса ҳаракат қилдим. Бироқ ҳаммаси бутунлай қарама-қарши бўлаётгандек эди. Биринчилиқнинг энг сунгги учрашуви тугагач, Николай Старостин мени енига қақириб ишларим ва оила-

СССР ТЕРМА КОМАНДАСИ. 1990 ЙИЛ

вий шароитининг қандайлигини суриш-тирди. Сўнгра эртаси кун «Спартак»нинг Тарасовкадаги машғулотлар майдонига боришимни тайинлади. Шу кун юратим қувончдан ғригудек бўлиб, улкан қанотлар кўмағида елдек учиб борганим уйга. Чунки мен гур ўшигининг ягона илини бўлган — «Спартак» сафига қабул қилингандим. У ерда мен учун бир умр катта ҳаёт сабоғини берадиган муҳит бор эди. Бу муҳит Юрий Гаврилов, Сергей Шавло, Олег Романцев, Георгий Ярцев, Валерий Гладиллинлардан ташкил топганди.

СССР терма командасида ҳам ва сал муваффақиятсизроқ бўлсада бирга ўйнаган дўстларим Олег Блохин, Александр Чевадзе, Сергей Балтач, Андрей Бал, Вагиз Хидиятуллинларнинг самимийлиги-ю одамийлигини ҳеч қачон унутолмасам керак.

«Спартак» сафида 16 йил тўп сурдим. Бу вақт мобайнида майдондан гоҳида кетма-кет галабалару қўш-қўш медаллар, баъзида эса мағлубият аламлари ила оғир ютиниб чиқиб кетардим. Ҳаммаси ўз йилга-ю, аммо УЕФА (Европа Футболни Бош-

қариш Ассоциацияси) кубоги учун 1987 йилда Германиянинг (ГФР) «Вердер» клуби билан бўлган такрорий учрашувида ҳечам эсимдан чиқмайди. Москвада 3:1 ҳисобида галабага эришиб мuddатидан салгина олдин қувонган эканмиз. Чет эл командалари осонликча таслим бўлмаслигига шунда юз фоиз ишонч ҳосил қилганим.

Аслида биз учун ҳам, рақибларимиз учун ҳам энг муҳим Германиядаги такрорий учрашуви эди. Биз уни бой бердик... «Вердер» 3:1 ҳисобида олдинда бораётган бир пайтда мен икки метр масофадан немисларнинг бўш қолган дарвозасига тўпни кирита олмаганим. Ана шу хатоим учун «Спартак»дан ўла-ўлғунимча қарадорлигимни барча футбол ишқибозлари яхши тушунса керак. Майдон эгалари ҳужумин роса қучайтиришди, бизлар эса фақат ҳимода ўралашиб қолдик. Бундан усталик билан фойдаланишга илгаридан одатланиб қолган рақибларимиз Ренатнинг дарвозасини яна 3 бор аниқ нишонга олди. Учрашувда йирик — 6:2 ҳисоби билан галаба қозонган «Вердер» кейинги босқичга бериладиган йўлангани кўлга киритди. Биз тамшаниб, тамшаниб қуруқ қолавердик.

Ҳақамнинг ўйин тугаганида тўғрисидаги жарангдор хуштагидан сўнг дарвозада турган Ренат Дасаев секин-аста ечинадиган хонага борар экан, йиғлашни бошлаб берди. Ахир бир ўйинда олтига тўп ўтказиб юборадими? йиғламайдими? Бунинг устига у ўша пайтларда бутун дунёга нам чиқарганди. Немис мухлислари ҳам ўйламаган бўлса керак унинг бунчалик кўп тўп ўтказиб юборишини. Аммо аёқ фақат Ренатда эмас эди. Майдон четида бош мураббийимиз Константин Бесков бизни кутиб олар экан ичкарига киришимиз билан белимдан маҳкам қучиб, елкамга бош қўйди-да, «Эҳ, Федя, Федя...» дея хиқ-хиқ йиғлаб юборди. Кейин унга Дасаев, Мостовой, Шалимов, Шармов, Радионовлар ҳам қўшилди. Шунда ҳамма-ҳаммамиз, бутун «Спартак» бутун СССР йиғлаганди.

...Федор Черенков! Уни ҳадиғача ҳамма бирдек яхши кўради. Футбол нима эканлигини тушушган одам Федорни ҳам билди. Менимча у катта футболга сал эрта кириб келди ва чиқиб кетмақода. Айни замонда унинг ёши илгирима беш ёки илгирима олтида бўлса борми...

1990 йилда у Франциянинг «Ред Стар» клуби билан шартнома тугаганда барча футбол ишқибозлари роса қувонишганди. Мана Федор яна қайтиб келди. «Спартак»да баҳоли қудрат ўйин кўрсатмоқда. Шунингдек сафардан сўнг СССР терма командаси сафида ҳам янча дуруст ўйин кўрсатди. Бироқ 1990 йил Италияда бўлиб ўтган жаҳон чемпионати унинг қақдон оёқларини тамбалаб ташлади. Федор Черенков СССР терма командаси сафидан чиқарилди. Нега! Барча футболчилар келишган ҳолда чемпионат учрашувларини хориқликларга сотибди. Буларнинг бошловчиси Ренат Дасаев эмиш... Шу боис Дасаев, Хидиятуллин, Беланов, Заваров, Радионов, Демьяненколар барча учрашувлардан четлатилди. Кўп ўтмай СССР ҳам тарқаб кетди.

Хизмат кўрсатган спорт устаси, 1983, 1987 йилларда СССРнинг энг моҳир футболчиси Федор Черенков ҳақида ёзarkanман менга таниш бўлган армонларининг, гина-қудратларининг адоги кўринмайди. Футболга қанчалик ташна бўлсам уни майдонда қайта-қайта қуришга ҳам шунчалик ишқибозман. Кун, ой, йил тухтовсиз ўтиб бормоқда. Федя эса бу йил 35 кишини нишонлайди. Эҳтимол, ёши ўтиб бораётганидан ўзи ҳам афсусланса керак. Сабаби футбол фақат қаққонлик ва куч-қудрат талаб қиладиган ўйин. Начора...

— Улмас ака, ҳар бир санъаткорнинг санъат оламига кириб келиши ўзгача кечади. Сиз қандай қилиб киноактёр бўлиб қолгансиз!

— Ўзбекларда бир мақол бор. «Қозонда бори чумичга чиқади».

14 яшарлигимда мактабимизда Ж. Лондоннинг «Оппогим» номли асарини тил-адабиёт ўқитувчимиз сахналаштиришди. Шунда ўқитувчимиз беҳосдан ўша асардаги негр бола образини менга тайинладилар. Аввалига эътироз билдирдим. Ахир, қандай қилиб негр бўламан, мен оқ бўлсам? Хуллас, ўқитувчимиз кўярда-қўймай мени кўндирди. Социм жингалак, юзимга қора сурганда нақ негр боласининг ўзи бўлиб қолдим. Ундан кейин қизиқишимизни кўрсангиз. Мактабдаги репетициядан ташқари, яна уйда юзимга қора куя суриб ойна қараб машқ қилишдан чарчамасдим. Асар сахналаштирилганда жуда муваффақиятли чиқди. Шу-шу санъатга меҳрим тушиб қолди.

Асли кўзонликимиз. Дадам ҳарбий бўлганлари боис ҳар юртда яшаганмиз. 11 ёшимгача Қаршида, сўнгра Тошкентда. Ҳарбийлар оиласи бўлганимиз ва ўша давр таъсири тўғрисида оиламиз кўпроқ руслашганми. Лекин дадам кинони, театрни жуда яхши кўрардилар. Бизни тез-тез кино театрга олиб бориб турардилар. Болиқ тасаввуримда кино, спектакл мен учун мўъжизадек туоларди. Қандай қилиб актёр кулади, қандай вафот этади. Мана шу қизиқиш тўғрисида Тошкент театр ва рассомлик санъати институтига келдим. Дастлаб рус гуруҳида ўқидим. Ўзбек тилини тушунамадм, яхши сўзлаша олмадим. Ўзбек гуруҳига ўтиб тилимизни ўргангунча она сўтим озгиндан келган. Бу даргоҳда Наби Раҳимов, Шукур Бурҳонов мактабини ўтадим. 1962 йилдан эса кино оламига кириб келганман.

— Бошқа соҳага ҳам қизиқасизми?

— Билмадим, одамлар бир касбни кўйиб, бошқасига ўтиб кетаврадилар. Менда эса шу хислат йўқ. Умр бўйи санъатни севадим. Санъатни ким ҳам севамайди, дейсиз. Ҳақиқий санъаткор бўлиш учун эса юксак маҳорат ва чидам керак. Актёрда билим, маҳорат бўлса-да фидоийлик бўлмаса ундан бариб-ир яхши актёр чиқмайди. Айниқса, иқтисодий таъчиллик даврида бу ақвол кўриниб қолди. Кўп санъаткорларимиз бошқа соҳага ишга ўтиб кетишди.

— Актёрларнинг ҳаёт йўли кўп саргузаштлик бўлади. Ижодий фаолиятингизда эсдан чиқмас кунлар бўлганми?

— 35 йиллик ижодий иш фаолиятимда унутилмас кунлар жуда кўп. Шунча йил оралиғида, бор-йўғи 5 марта меҳнат таштилида бўлибман. Айниқса, 1976—86 йилгача «Оловли йўллар» кинофильмини суратга олиш мобайнида, юрагида ўти бор Ҳамза ролини яратиш учун кўп асарларни мутлақ қилдим, таниқли кинорежиссёр Шухрат Аббосов маҳорат мактабини ўтаганим, ҳаммаси унутилмас. Худди шу «Оловли йўллар»га сьемка кетаётганим. Ҳамзани бойлаб ураётган пайтдаги кадри. Кадр бир олишдаёқ яхши чиқди. Хурсанд бўлишгандан мени ечиш ёдларидан кўтарилиб тушликка чиқиб кетиб қолишган. Қайтиб келишгунларича 2 соат бойлғлиқ ётганман. Ҳамза ролини уйнашга роса қийналганман. Ташқи киёфам, харакат

терим мутлақо ўхшамайди. Фильм бир оз чўзилган демасак, менимча яхши чиққан. Тўғри у пайтда замон, сиёсат бошқача эди. Сценарий ҳам шу даврга мослаштириб ёзилган. Асарга кўп ўзгаришлар киритилган. Ишлаган ишимга эмас, асарга ачинаман. Энг қаттиқ ишлаган йилларим шу ўн йил бўлди. Кўп касалликларни бошдан кечирдим, соғлигимни йўқотдим.

— Бугун Ҳамза ролини ижро этганингиз учун афсусланасизми?

— Йўқ. Вақт ўтиб фильмдаги ўй-диришлар олиб ташланар. Қолаверса, ижро этган актёрда айб бўлмаса керак. Энг муҳими фильмда ўзбек ҳаёти, адабиёти бор.

— Қайси режиссёрлар билан бирга ишлашни ёқтирасиз?

— Шухрат Аббосов билан. Шухрат аканинг ёқадиган томони унда талабчанлик, истеъдод зўр. Шундай режиссёрлар борки ролини бир бало қилиб ўйнасангиз бўлди. Лекин Шухрат Аббосовга бунақаси кетмайди. Ижрода ниҳоятда қаттиқ қўл, Горький, Одесса, Ленфильм киностудияларида турли тоифа режиссёрлар билан ишладим. Аммо бунақасини учратмадим.

ратли бўлса сиз ундан-да ўтишга ҳаракат қиласиз. Завқ-шавқ билан ўйнайсиз. Отабек ҳақида гап очилганда Кумуш ва ролини ижро этган Гулчехраҳон ҳақида ҳам сўзлашни жоиз деб ўйлайман. Биласизми кўз-кўздан нур олади, дегани рост гап. Гулчехра, Дилором Қамбарова қандай роль ўйнамасин бирдан ролини ичига шўнғиб кетади. Қалбдан ҳис қилади. Гулчехрада шижоат, ўзига нисбатан талаб катта. Ана шу талабчанлик Гулчехрани Кумуш қилди. Гулчехра бу образ орқали ибодли, ҳаёли ўзбек қизи образини кашф этди.

«Ўтган кунлар» ажойиб фильм бўлиб яратилган билан камчиликлардан ҳам холи эмас. Асар 2 қисмли фильм бўлиши керак эди. Лекин уни қисқартириб 1 қисмга тушириб қўйишган. Бу ҳам давр таъсири. Уйлайманки фильм тўлиқ яратилди. Ҳозир шунга тайёргарлик кетаяпти.

— Ҳозирги кунгача нечта рол ижро этдингиз?

— 60 тага яқин.

— Қерда ишлайсиз?

— «Юлдуз» уюшмасида иккинчи режиссёр ва актёрман. Хо-

рашиб кетганмиз. Қизим бор. Ҳазим тарбиялаб катта қилдим. Иккинчи турмуш ўртоғим Хурсандой. Раҳматли Муҳиддин Қориевнинг қизлари, кўнглимдаги дилбар аёл. Ижода ҳам, ҳаётда ҳам менга суянчиқ.

— Фарзандлардан нечта!

— 3 нафар. Бир ўғил, икки қиз.

— Бахтлимисиз!

— Бўлмасамчи...

— Аёлларни қайси хислатлари сизга ёқди!

— Одамнинг кўзи юракни кўзгуси. Табиатан меҳрибон, сadoқатли аёлларни ёқтираман.

— Севгига ишонасизми!

— Инсон қанийди бир умр севиб яшаса. Севги — бу юракнинг тозариши, дилларнинг покляниши. Севган, севволган инсоннинг қалбида ҳеч қачон ёмонлик бўлмайди.

— Оилани биринчи қўясизми ёки ўз орзуларингизни!

— Иккаласини ҳам.

— Уйда қайси тилда ўзлашасизлар!

— Очиғи ярим ўзбек, ярим рус тилида. Ҳазим кўп қийналганим учун фарзандларим ўз ота тилини мукамал ўрганишига ҳаракат қиламан.

— Динга муносабатингиз!

— Инсон танаси емак-ичмакка эҳтиёж сезгани каби инсон жони, қалби ҳам динсиз яшолмайди. Миллатларнинг дини ҳар хил бўлган билан барчанинг мақсади битта эзгуликдир. Шулар ичидан Ислом дини энг эзгулиги билан машҳур. Мана шу эзгуликларни эртани-кеч қалбимизга сингдира олсак, бу бизнинг катта ютуғимиз. Менинг диним — имоним.

— Пул ҳақида фикрингиз қандай!

— Пулни ёмон кўраман. Афсуски пул восита манбаи.

Сухбатдош Дилбар РАҲИМ қизи

СИЗ... ЎШАСИЗ

«Ўтган кунлар» фильмини суратга олаётган пайтимизда режиссёр Йўлдош ака билан тортишувларимиз ҳеч ёдимдан кўтарилмайди. Ўзгучи асарни бу воқеа бундан 100 йил олдин бўлган эди, деб бошлайди. Йўлдош ака эса айрим кадрларга ўзгариш киритишни таклиф қилиб қолдилар. Яъни Кумушни лабидан ўласиз, ота хузурида чордани куриб ўтирасиз деб қолдилар. Мен эса йўқ дедим. Сабаби Кумуш, Отабек образи орқали ёзувчи ҳақиқий ўша вақтдаги ўзбек қизи, ўғлон образини яратган. Асарни муваффақияти ҳам шунда. Лабдан ўпиш ҳеч тўғри келмасди. Ота хузурида яхши фарзанд ҳеч қачон чордана куриб ўтирмайди. Йўлдош аканинг қаршиликка қарамай мен ўз фикрларимни ижрода кўрсатдим.

— Узим ҳам худди шу фильм ҳақида савол бермоқчи эдим. Улмас ака, бизнинг тасаввуримизда Сиз... ўша Отабексиз. Шу образ ўзингизга ҳам ёқадими!

— Бу образ ҳақиқатан ҳам энг сеvimли ролим. Чунки кино экранга чиққандан буён қайга бормайлик одамлар олқишлаб севишадилар. Яна илк бор ўзбек тилида шу ролда, шу кинода ўйнаганман. Асарда материал зўр. Битта сўзини ҳам ўзгартиролмайман.

Отабекни — Отабек, Кумушни — Кумуш қилган ёзувчи. Ана шу ролини яратиш учун камида 50—60 та актёрлар синавдан ўтказилди. Мен бутунлай бошқа, Кумуш билан синавдан ўтганман. Охири тнловдан мен билан Гулчехра Жамилова ўтганмиз. Агар сиз билан ўйнайдиган партнер маҳор

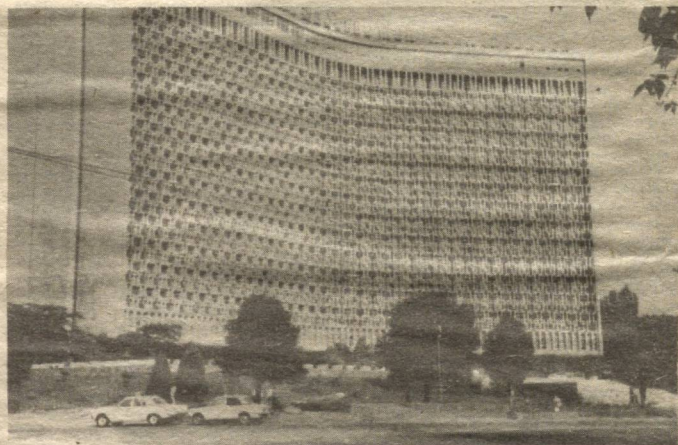
ат зир Грузия кино ижодкорлари билан ҳамкорликда иш олиб бораёямиз. «Кизил поезд» фильмини тугатаёямиз.

— Узингиз фильм яратмоқчи эмасми?

— Йўқ, кино яратмоқчи эмасман. Режиссёр жуда ноёб истеъдод эгаси бўлиши керак. Токи, у яратган фильм «Ўтган кунлар» дек абадий сақланиб қолсин.

— Улмас ака, кечирасиз бу саволим бироз ўнғайсизроқ. Тешик-қулоқ гапларга қараганда сизни кўп бор уйланган дейишадилар!

— Кўп эмас, икки бор. Бунга тақдир-пешона дейдилар. Биринчи турмушимда адашганман. Шу сабаб аж

Х. МИРЗАКАРИМОВ сурати

Бош муҳаррир:

Абдуҳошим ИРИСБОН

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

Қулман ОЧИЛ, Жуманазар БЕКНАЗАР, Дадахон
ЕҚУБОВ, Фарҳод РҶЗИЕВ, Муҳаббат ИБОДОВА,
Ҳалим САЙИИД (бош муҳаррир ўринбосари), Ботир
ЭРНАЗАР (масъул котиб)

ЖАМОАТЧИЛИК КЕНГАШИ:

Зокир УБАЙДУЛЛАЕВ, Рўзимат САФОЕВ, Абсалом
УСАНОВ, Абдумуталлиб РИЗОҚУЛОВ,

Газетамиз ҳомийси Ўзбекистон Республикаси Болалар жамағатининг «Чинор»
илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси.

Тахририят келган хатларга ёзма жавоб қайтармайди. Шунингдек, фуқаро-
лар билан ташкилотлар ўртасида воситачилик ҳам қилмайди. Газетамиз-
дан олинган маълумотлар «Оила ва жамият»дан деб кўрсатилиши шарт.

МАНЗИЛИМИЗ:

700029, Мустақиллик майдони, 1-бино.
Телефон: 39-43-95.

Азиз АБДУВАЛИ навбатчилик қилди.

Обуна индекси 64654. Рўйхатга олиш № 33.
Буюртма № Г-764. 33533 нусхада чоп этилди.
Офсет усулида босилди. Формати А-3,
ҳажми, 2 босма табақ.